

Beste Idazle Sobletar bat

ANDREI AMALRIK

«Efe» agenziak berri hau zabaldu eban aurtengo hazilaren* 12an: «Andrei Amalrik sobietar idazlea hiru urtetako gatibu* lanetara kondenatua izan da Moskun, 'Su perbiziko ahal dau URSS-ek 1984. urtea?' liburuagatik».

Literaturaren munduko eta, batez ere, idazleen zirkuluetakoa gertaera eta esamesak* erakusteko leiho bat izan gura leuke ANAITASUNA-ko sail honek. Eta gaur egun, literatoen interesa biztuteko, gauza gutxi hobeagorik, URSS-eko berri ta albiristeak* baino. Rusiako literaturan jazoten diren gorabeherentzat antena erneak daukez Europako literatur zaleek. Rusian, izan ere, literatur girorik interesgarrietako bat argitu da, azkeneko urteotan.

idazle sobietarren arazoetan, beti dago literatura politikarekin bat eginda, Ez da gaitza horren arrazoa somatzea. Pasternak-ek Nobel Sari irabazi baina ezin eskuratu izan ebanean, idazleen oposizioa saritu zala esan eiteken, eta Kruschov-ek gogor eraso* eban. 1965.ean Mijail Solojov-ek Sari bera irabazi ebanean, URSS-eko idazle gazte askok deitoratu* eban «stalinista zaharra koroatzeko» erabaki ha: Lydia Tschukovskaia poetisak batez ere. (URSS-eko idazlen artean, hainbeste deskontentu sortarazi eban Daniel eta Siniavski-ren kondenak. Solojov-ek ontzat eman eban kondena hori, eta, galnera, ikaragarri gogor idatzi eban idazle presoon aurka: «hiru bider gogorrago kastigatuko nituan nik»). Propio* politikaz ez diharduan literatura ere, politikarekin lotu lotuta dago URSS-en; eta idazleek hori ezelan nahi ez izan arren, askotan.

Andrei Amalrik bestela da. Idazle gazte hau jakinaren gainean sartu da politikan. Moskun kondaira-irakasle izandako idazle honen izena beraren politikazko saiakerak zabaldu dabe, batez ere. Drama-idazle ere ba da Amalrik, eta kondaira-azterketari legez lan egiten eban lehenago Moskun. Gero Siberiako deportazioan, urte bete. Eta handik atzera etorri zanean, hauz batetan bizi izan zan, bere ogia kartero legez irabazten. Maiatzaren 21ean ostera ere gartzelara eroan eban poliziak. Andrei Amalrik 1938.ean jaioa da. Berak gogotik dinoan legez, ez Hitleri eta ez Stalini txalorik jo ez deuson belaualdikoa* da bera, eta belaualdi honen hitza entzun arazi gura dau URSS-en. Amalrikek ez ditu politika ta literatura banandu gura, apropos biak bateratu baino. Alde honetatik fenomeno berria dogu hau URSS-eko literaturan.

1969.eko ekainean* zabaldu eban Amalrikek bere inguruan eskandalua bere lehenengo politikazko saiakeragaz: «Superbiziko ahal dau URSS-ek 1984. urtea?» («Le Monde»-ek atal batzuk argitaratu zituan). Hilabete batzuk geroago, bigarrena etorri zan: «Derrigorrez egindako ostera* bat Siberiara».

Andrei Amalrikek Rikardo Arregi gogarazten dau: gizartearen azterketari zorrotza, azterketak egitekoan begiak ideologiaren bati saldu barik ari* dana. Gordintasun biziagaz azterkatzen ditu URSS-eko arazoak: oposizioa, askatasun falta, Txinagazko hartuemanak, etc. Eta ez ideologo eta ez sozial-moralista ez dalako, errealista eskeptiko baten zirrada* egiten deutso irakurleari. Inora bako Impasse batetan ikusten dau Rusia.

Hiru joera aurkitzen ditu Amalrikek URSS-eko oposizioan: marxista, «egiazko marxismoaren» izenean sozialismoa ta demokrazia elkartu gura leukezana: kristaua, Berdiaev eta Soloviev-en tradizioan; liberala, mendebaleko* demokrazia formak hartzera iragan* beharra aitortzen dabenena (liberalen artean aipatzen ditu Litvinov, eta Sajarov atomo-fisikalaria).

Askatasuna gaizki dabil URSS-en, Amalriken azterketak erakusten dauenez (eta autoreari azterketa horrexegatik eman jakon kastiguak, haren azterketa egiaztatu egiten dau). Amalrikek dinoenez, URSS-eko Errejimena ez da Stalinen ondorenean bapere liberaldu, eta ez dauka liberaltzeko indarrik ere, bere barruan. Lehenago Stalinen pertsonari ematen jakon «Jaungoiko-antza» eta autoridade ahalguztiduna, orain Alderdi Komunistari ematen jako; eta fenomeno hau ez da, Amalriken begietan, astiro astiro urtzu doan izeberg politikoaren disoluzio bat besterik. Eta ez Errejimena bakarrik, sobietar gizarte osoa ikusten dau ustelduta. «Kristianismoa hartzeak Erromako inperioari hondamendia atzeratu bai, baina bere ezinbesteko azkena ebitatu ezin izan eutson legez, berdin berdin luzatu dau marxismoak rusiar inperioaren hondamendia, baina ezin izan dau berau ebitatu». Nahasmendu honetako problema haundienetako bat nazio-arazoena iruditzen joko Amalrikeri.

Etxe barruan hestuasunak direnean, kanpoan saltsa ta istiluak* sortarazi behar direla Irakasten dauan jakituria politiko zaharra aplikatzen deutso Amalrikek URSS-eko Errejimenari. Eta Napoleon III.aren bonapartismoagaz konparatzen dau gaurko Buruzagitza sobietarra: URSS-en Mexiko, Ekialde* Hurbila* da; Napoleon III.aren Vatikanoa, Txekoslovakia; eta Napoleon hankaz gora bota eban Prusia, Txina. Amalrikek ez dau ahazten esatea, barruko buruhaustez apurtuta egoen Zarismoa ere, berak atzerrian sortarazitako katramilek* (Japoneguz gudu, Gudu Mundiala) apurtu ebela erabat*.

Errejimen sobietarra ez dala gauza uste dau Amalrikek, Txinaren eta URSS-en arteko gudu ebitatzeko: 70. urteetan hasiko dala gudu hori uste dau, bigarren erdialdeko urteren batetan.

JOSE AZURMENDI

«Diálogos sobre la separación y el divorcio»

Gasteizko Guraso Katolikoan Elkarteak eraturik, ezkontza hausteari eta dibortzioari buruzko hitzaldiak eman izan dira hazilaren 3tik 13rarte. Juan Angel Belda, Enrique Valcárcel eta Eugenio Beldiak zuzendu ditue mintzaldiak.

HARPIDEDUN BERRI BAT EGITEN BADOZU, DATORREN GABONETAN "ANAITASUNA" ASTEKARIA IZANGO DA

- Izen-abizenak ... ..
- Bizitokia ... ..
- Herria ... .. Probintzia ... ..